

hun oudste
hen zullen
64:10);
g noemen"
oel 2:28;
bij aange-
niets hoe-
erom niet:
t volk des
voorstelt,
De gulden
heeft in
eking" 10).
nadat hij
en i Joh.
ag van de
leze laatste
niet tot de
el 11).
cht bij die-
heeft vorig
art van den
et was eer-
allingschap
de Schrift
leerd had".
realistisch
n kinderen
eleerd" niet
ken den
in hun oud-
K. S.

r is, Uit het
geschrift bl.
aanhalen).

VEN

SKRINGEN

ie zending-
le „oplei-
ingers"

waarover in
artikel 1 be-
merk zelf is;
sië zelfstan-
e Kerken
haar dus de
eblik wel 'n
Nederland.
ite mee, al
zhtenschema
le er al zijn.

leiding voor
rken, hoe is
ling zijn de
onesië".

ssen alles en

de deputaten
et heelemaal
in art. 209
r blijkt, dat
ok in de be-
raties daar-
ing van een
Theologische
rken, en dat
is hier ker-

feite zijn er
trouwens in
gingen" sub
sche en Ma-
ZENDING
t openbaring
(toen reeds)
aleisch spre-
ZENDING-
en dat wel
le 12 Artike-
ergschen Ca-
presbyteriale

byteriale ker-
gedoe, waar-
egenkwamen,
ening onver-

er oogen, óók
ter die „ver-
idelbergchen
rouwens kun-
r vraag niet,

Men is hier in feite reeds ver afgeleden van wat eerst nog gewenscht werd. Het te Zwolle ingediende rapport-Vellenga (Bijlage XXXVIII, Acta bl. 191) gaf nog een verzuchting die min of meer heimwee naar „vroeger" verried, toen het n.l. zeide: „Het schijnt uwe commissie niet wel mogelijk, dat een Hoogeschool, MEDE UITGAANDE VAN ONZE KERKEN, op een anderen grondslag zou kunnen rusten" (dan „de belijdenis" der kerken). We lazen reeds, dat de ontworpen Theologische Hoogeschool NIET uitgaat van de nederlandsche („buitenlandsche") kerken. Ze mogen wel helpen betalen, maar dat is dan ook alles. Waarom dan ook het rapport-Vellenga reeds adviseerde, dat de „indische" kerken (toen zei men het nog zóó) de opleidingsscholen zelf maar van zich zouden doen uitgaan.

En nu kwamen de deputaten van Eindhoven met een nieuwe gedraglijn in concept: ze wilden, dat de theologische faculteit wordt opgericht en verzorgd door de kerken in „Indonesië" gezamenlijk, op den grondslag, door die kerken overeenkomstig haar belijdenis (hier is het enkelvoud weer hinderlijk onduidelijk) vast te stellen. Het moet dus nog gebeuren.

En als we dan erop letten, dat, naar ons boven dien geschreven werd, door de Eindhovensche synode blijkens mededeeling in publieke zitting, besloten is, dat een schrijven naar de Javaansche kerken zal uitgaan met verzoek tot het openen van een nieuw overleg, over de eventuele toekomstige samenwerking van de Javaansche kerken met „de onze" in het zendingswerk op Midden-Java, met als „richtlijn" „de belijdenis der H.S. als het onfeilbare Woord van God en de Apostolische Geloofsbelijdenis", dan zien we, dat in deze publiek meegedeelde uittaling de interpretatie van de 12 artikelen naar den Catechismus al weggebleven is. Het wordt er dus niet beter op: de toch al magere koeien werden nog wat magerder.

De deputaten deelen dan nog mee, dat er naar gestreefd zal worden, dat er een nauwe band gelegd wordt tusschen die Hoogeschool en de staatsfaculteiten.

Dat is precies even troosteloos, als wanneer de Gereformeerde Kerken zouden vernemen, dat er — stel dat Mussert hier de baas geworden zou zijn — naar gestreefd zou worden, dat er een nauwe band gelegd wordt tusschen Broederweg 15 Kampen en de staatsfaculteiten, geleid door Anton Mussert en den Heer van Genechten of zoo. Quis non fleret? K. S.

„TROUW" OVER NOG-NIET-RIJPE TIJD EN NOG-NIET-RIJPE IDEEËN.

We hoorden het door ons reeds tweemaal besproken artikel van O. in „Trouw" verzekeren, dat de wetenschappelijke discussie over „de uitingen van prof. Schilder c.s." in vollen gang is. Veel daarvan gemerkt — in de door „Trouw" bedoelde kringen — hebben we wel niet, maar we lezen nu maar verder. Moet zij, n.l. die „in vollen gang zijnde" wetenschappelijke discussie, worden overgebracht naar de partijinstanties? In de eigen woorden van O.:

Moet zij op grote schaal worden overgebracht naar de partijen, naar de kiesverenigingen of naar de hogere partijvergaderingen? M.i. is daarvoor de tijd zeker niet rijp, zelfs al waren de onderwerpen geschikt, wat niet van alle twistvragen kan worden gezegd. Niet alle leden van de A.R.-partij zijn dominee.

De tijd is niet rijp voor een bredere discussie, zolang niet eerst het wetenschappelijk debat gevoerd heeft tot verduidelijking van de wederzijdse standpunten, ook voor de gemiddelde leek. Aan quasi-geleerde zwammerij op kiesverenigingen hebben wij niets. Ook prof. Schilder zal die zeker niet wensen.

Neen, niet alle leden der A.R.P. zijn dominee; gelukkig niet. In de kerken evenmin. Maar als de „gemiddelde leek" eerst dan mag worden beschermd tegen van Schrift en Confessie afvoerende constructies, wanneer het wetenschappelijk debat heeft geleid tot verduidelijking der wederzijdse standpunten, dan zal naar ik vrees, die „bescherming" zeer onvoldoende zijn. We gelooven, dat „Trouw" hier wederom over 't hoofd ziet (vgl. ons vorig artikel) dat we geen „standpunt" van ons willen opdringen, maar willen terugleiden tot de confessie. Zouden wij „den gemiddelden leek" buiten zóó'n actie moeten laten totdat de gemiddelde leekenleiders onderling hun „standpunt" hebben doorgepraat? Ik vrees, dat we dan den „gemiddelden leek" een kwaden dienst doen: want dan kan die „leidersgroep" die de wetenschappelijke discussie tegenhoudt (dat is hier wel geprobeerd) den waterstand in den „gemiddelde-leeken"-polder naar believen net zoo laag houden als ze verkiest. De „leeken" zouden dan moeten wachten op de aristocraten-van-den-geest. Der leeken eenige troostprijs zou dan moeten zijn, dat ze eens per jaar als „kleine luyden", die een universiteit mogen onderhouden, zich hooren aanspreken en voorts elken dag in hun krant het woord „democraat" mogen lezen. O. Kuypers, o deputatenvergadering.....

Maar één ding begrijp ik niet.

We konden dezer dagen nog al eens hooren, dat het Amersfoortsche congres niet den organisatorischen weg bewandelde; en zelfs, dat zijn eventuele hartekeet niet ontvankelijk zou mogen verklaard worden door en bij de instanties der A.R.-Partij. Voor me zelf geloof ik daar geen woord van: kiesverenigingen worden aangesproken plus Centraal Comité: als dat niet organisatorisch is.....? Maar

toestanden blootgelegd.

D. E. C. heeft een goeden kennis, een dominee, die een dienstbode zoekt. Op zichzelf is dat niets bijzonders. Dat men een goeden kennis heeft. Ook niet dat die goede kennis een dominee is. En nog minder, dat die dominee een dienstbode zoekt. Het laatste is zelfs een algemeen verschijnsel. Dat zoeken naar een dienstbode n.l. Dat komt in de beste families voor. Is een teeken des tijds. Was het vroeger zoo, dat het oog der maagd was op haar vrouw geslagen, thans is het omgekeerd „om hulp of gunst te vragen". Maar de dominee deed wat de domineesche gebod: hij ging zoeken. Kwam bij een zuster der gemeente. Een welgedane, blozende zuster. Met een even welgedane, blozende dochter. Beiden Hollands welvaren, zoo gezeld. Na enkele inleidende opmerkingen kwam de dominee met het verzoek, geen aanzoek, voor den dag.....

Maar het kan onmogelijk! Dominee, ik kan ze niet missen! Dominee kon dat weliswaar aan Moeder niet zien, maar Moeder was zwak. Leed van tijd tot tijd erg aan de gal. En Leentje zelf was ook niet sterk. Hetgeen ook aan Leentje niet te zien was. Maar Moeder kende Leentje. En Leentje was om zoo te zeggen geen knip voor den neus waard. Dominee begreep het al. Of beter: Dominee begreep er niets van. Maar hij begreep: met begripen zal het niet gaan en nam het onbegrepen aan.....

Even later kwam het eruit, waar eigenlijk de schoen wrong. Vader was zwak. Echt zwak. Trok steun. En als Leentje ging dienen, dan werd er van „t steun" gekort. En Moeder kan toch Leentje niet laten werken „voor den Staat". Hetgeen, Dominee, verlagen, begreep. Het gesprek over het dienen van Leentje was geëindigd. Dominee's hoop in rook vervlogen. De hoop van de Domineesche ook.

Toch wou Moeder nog wel even doorpraten. Omdat het tegenwoordig in de Kerk allemaal zoo licht was: wind en veren, anders niet. En Dominee was ook al zoo aan het verlichten in den laatsten tijd. Het was maar geloof, geloof, maar Dominee mocht wel toezien, dat de menschen niet met een ingebeelden hemel verloren gingen! Moeder hoorde den laatsten tijd nog al eens Dominee die. Een lieve man! Zondag aan Zondag een kostelijke waarheid. Moeder kwam daar zoo bij te vallen, als die man 's Zondags haar toestand kwam bloot te leggen. Neen, dominee,

we vragen slechts: als het aan de orde stellen van zulke kwesties, als welke ons bezighouden, nu den éenen keer wordt afgeraden met het argument „niet organisatorisch", en den volgende keer met het argument: „de tijd nog niet rijp", wanneer krijgt, wie zijn best doet, om den boel nog te redden, dan wel een kans? Als de geleerden uitgepraat zijn, is dan ineens de tijd „rijp"? Vermoedelijk zijn de „gemiddelde leeken" tegen dien tijd „óver-rijp". Maar als de discussies in dien tusschentijd niet „breder" mogen worden, mag dan de officieele partij dan wel in dien tusschentijd publicaties doen en ook aan de jeugd doorgeven (gedenkschrift, brochure-Diepenhorst) die zóó welverzekerd schrijven, als ware de discussie wel afgehandeld?

O. vervolgt:

Nog veel minder is de zaak rijp voor een beslissing. Ik betwijfel zelfs, of zulk een beslissing wel ooit nodig zal zijn. Vooralmog zijn wij van mening, dat de verschillende opvattingen in één partijverband naast elkaar kunnen bestaan.

Weer die „opvattingen"-theorie, die we afwijzen. Kunnen confessie en afwijking van de „confessie" in één partijverband naast elkaar blijven bestaan? Men toone aan, dat onze klacht over afwijking van de confessie onjuist is; dan gaan we eens over deze passagie van O. nadenken. Eerder niet.

We lezen verder:

De Partij is geen Kerk. Dogmatische verschillen — bijv. tussen Lutherse en Gereformeerde — sluiten staatkundige eensgezindheid niet uit.

Er zijn dogmatische verschillen van verschillenden aard en van onderscheiden belang. Er zijn er ook, die doorgaans „dogmatisch" heeten, en 't ook wel zijn, maar die toch meteen wijsgeerige of politieke grondvragen raken. Als mr Groen — zie ons vorig nummer — tegen prof. Holwerda oponeert ter zake van de „sovereiniteit in eigen kring", dan noemt hij dat principe o.m. een „leerstuk" (zie bl. 248, kolom 2, laatste regel). Stel nu eens, dat een synode, onder leiding van dr Ridderbos-dr Kuypers — zoo iets kan spoedig gebeuren — inderdaad een „leerstuk" daarvan gemaakt had, moest het dan ineens, wijl het inmiddels „kerkelijk dogma" geworden was, van de lijst der door mr Groen in het kuyperhuis te behandelen onderwerpen zijn afgevoerd? Omdat de Partij geen kerk is? O kerk, kerk, kerk, hoe komt ge „als instituut" toch in het sloop vanwege uw eigen leden „als organisme". Maar toen het kuyperhuis nog Kuyper's huis was, is

zoo maar gelooven, daar kom je er niet mee. Daar zal wat anders gekend moeten worden.....

Dominee begreep.
Dat Moeder toch wel echt ziek was.
Erger dan „aan de gal".
Moeder had het aan het hár.....

Dominee begreep óók, dat hij nu verder zoeken moest.

Niet naar een dienstbode, maar naar een schááp. Voorzichtig heeft hij geïnformeerd, of de lieve man dien Moeder zoo graag hoorde, nog méér deed dan toestanden blootleggen. En bescheiden heeft hij gevraagd, of Moeder tevreden was met een dokter, die wel wist bloot te leggen, dat Moeder het aan de gal had, maar naliel haar medicijn te geven en alleen een week later nog eens kwam om den toestand bloot te leggen, en nog eens.....

En vervolgens is Dominee gaan spreken uit Zondag 7 over het ware geloof. En heeft aan Moeder verteld wat dat geloof is: alles voor waarachtig houden, wat ons God in zijn Woord geopenbaard heeft. Bang zijn voor zijn toorn, als we kwaad gedaan hebben tegen Hem. Blij zijn als we wandelend in zijn wegen vrede met den HEERE mogen hebben door den Heere Jezus Christus. Daarna heeft Dominee Moeder's toestand blootgelegd. Dat ze klaarblijkelijk niet heelemaal eerlijk was geweest. Dat Leentje niet zoozeer thuis moest blijven vanwege Moeder's gal als wel vanwege Vader's steun. En dat dat niet recht voor den HEERE was. Niet uit het geloof. Dat Moeder, als ze geloofde, in die zonde van liegen en profiteeren van „de staat" niet leven kon.

Moeder trok wit weg.

Niet vanwege de gal.

Of misschien toch van de gal.

In elk geval vanwege dominee's woorden.

Hoewel dominee het heusch niet boos zei.

En heelemaal niet boos was.

Maar Moeder was giftig.

Vond, dat Dominee zich niet met haar huishouden bemoeien moest.

Waarop Dominee antwoordde, dat laatste ook niet te begeeren, maar dat het alleen zijn bedoeling was, den toestand van Moeder bloot te leggen.

Hetgeen Moeder als een indiscretie beschouwde.

Maar Dominee hield van discretie.

Niet alleen voor collega's naar artikel 8.

En was overtuigd, dat een discrete dominee ook maar hêel concreet moest zijn.

Toen is hij huiswaarts gegaan.

Met het zekere gevoel, dat Moeder hém geen „lieve Man" vond. Hij heeft later vernomen, dat Moeder verteld heeft, dat Dominee boos was, omdat ze Leentje aan zóó'n huishouden niet wagen wou. Zoo'n kind.....

D. E. C.

daar wel anders geschreven dan O. vandaag in „Trouw" doet. Ik vrees zelfs, dat Kuypers de kwestie van art. 36 der belijdenis „kerkelijk" méde heeft laten behandelen, opdat zijn politieke actie te vlotter zou kunnen verlopen.

Hoe het zij, toen b.v. de Dordtsche Synode een „dogmatische" uitspraak vaststelde over het „natuurlijk licht", toen was zij een steun voor Schrift-ge trouwe filosofen en politici; zij begreep, dat die kwestie ALLE levenskringen direct aanging. En dan: is de gemeene gratie van Kuypers nu een dogma, ja of neen? Den Hartogh (Gedenkschrift A.R.P.) verklaart: een grondbeginsel. Maar wij hebben wel meer over „beginselen" gehoord, die nooit een „dogma" zijn geworden: dogma's zijn trouwens verklaringen, geen „beginselen". Of wordt de gemeene-gratie-kwestie ineens 'n dogmatische, als wij er de belijdenis bij halen? „De Partij is geen Kerk", zegt O. Of hij gelijk heeft! Ze is geen Kerk, ook niet — zeggen wij tenminste — ook niet „Kerk als organisme". De V.U. is ook geen Kerk.

Moeten daar dus dogma's ook buiten de deur? B.v. wat de Dordtsche Leerregels zeggen over „het natuurlijk licht"? En mag de A.R.-Partij geen gebruik maken van den inhoud van art. 36, b.v. tegen of inzake Soekarno, N.S.B., C.D.U., geleide economie, medezeggenschap?

Het is, zegt O.:

Het is mij bijv. tot beden niet duidelijk, wat er in het A.R.-program van beginselen zal moeten veranderen, indien prof. Schilder's leer aangaande de Gemeene Gratie eens door de Partij officieel als de juiste werd erkend.

Nu, als „Trouw" belooft, een beschouwing van mij te dezer zake over te nemen — natuurlijk met volle recht ertegen te opponeeren — dan wil ik met genoegen probeeren, voor den draad te komen. Maar waarom vraagt O. zich ALLEEN maar af, wat in het PROGRAM VAN BEGINSELEN zou moeten gewijzigd worden? Is dat de eenige officieele schrifture der A.R.-Partij? Of geeft ze nu eens een gedenkschrift uit, met artikelen over grondbeginselen der Partij (gem. gratie à la Kuypers) en dan weer jeugd-lectuur met mr Diepenhorst als auteur?

We gaan verder:

In dit verband willen wij niet nalaten, om de aandacht te vestigen op enige artikelen van prof. Schilder in „De Reformatie" van 3 April 1948. Het loslaten van de gedachte der „Gemeene Gratie", waardoor God nog zoveel goeds in de niet-christelijke wereld staande houdt, zou de indruk kunnen wekken, alsof de wereld „in twee